

# מכתבים

זה שמאכרים אותם בקלות, זה שכמעט אי אפשר לשלוח אותם מן הארנק, כל זה כבר לא איכפת לאיש.

חזרתי זה עתה מביקור בקנדה ושם זה אחרת. האוצר הקנדי החליט להוציא מן המחזור את השטר של דולר קנדי אחד ולהחליף אותו במטבע של דולר אחד. זה מטבע בעל 11 קצוות (מה שמקל מאוד על האחיזה); עשוי ניקל ומצופה נחושת; צבעו כעין הזהב; ומה שחשוב מכל — קוטרו קצת יותר מאינץ' אחד (2.5 סנטימטר). להזכירכם: דולר קנדי אחד שווה בערך שקל חדש אחד (1.08 ש"ח). לפי השער היציג ביום כתיבת מיכתבי זה). **אדם הביב, ירושלים**

## נקמת פרעה

**על אכילת המצות בחג הפסח.**  
אולי אני לא הראשון, אבל זה בכל זאת נכון. גם אם כבר אמרו זאת לפניי, הרשו לי, בתום שבעה ימים מסויימים מאוד (מטעמי נימוס אני מסתפק בתוארה-השם מסויימים) להביע את דעתי, מתוך

(המשך מעמוד 3)  
מדינה, עד כדי כך שהם וקרובי מישפחתם, שארי בשרם ורוחם, יוצאים אפילו למלחמות בשם הציבור וכשם כל עם ישראל. היותר פחזים ופחות זהירים בהם כבר נענשו על חתרנותם. אולם מכחינה עקרונית עוד יותר המור מעשה הרואה עצמו רשאי להכות את אחיו היהודי, מהיורה באוייב הפלסטיני, והעושים כך בשמנו עדיין הולכים חופשיים בינינו.

**מישטרת פרעה.** וכיוון שאין בולמים אותם, לבסוף הם מחליטים ש"אי אפשר להמנע מלפגוע" אגב התגוששותם עם מי שחולק עליהם במדיניות חוץ וביטחון, גם כמי שהם עצמם מודים שאינו אויב, אלא אוהב, ולטובתו כניכול הם פועלים. ואם אפשר לטעון נגד משה שאין לו להשתרר על דתו, לומר "רשע, למה תכה אבינו רעך", כי הסדר הציבורי מוטל על מישטרת פרעה, ומי שם משה לשופט, אבל "חמור, אל תדרוך עלייך" רשאי כל איש נפגע לצעוק, ואם לא ישמרנו כעליו ואינו מבין אלא המלמד, הנף אניפנו בצר לי.

על המדינה לחסום את החוסמים הללו,



מחסום בדרך לחברון  
חמור אל תדרוך עלייך!

כי אין שום ספק בדבר — המצות והצורך לאכול אותן (למי שאינו קרוב מספיק למאפיית-פיתות ערבית), הם פשוט נקמתו של פרעה בעברים. **גד זילבר, תל-אביב**

## חשיפה בחדר-הלידה

**על תופעה חדשה.**

נבצר ממני להבין מה קרה לאחרונה למושג צינעת הפרט. כיצד זה באות נשים ומתנדות להופיע בכלי התיקשורת (כולל, או יותר נכון, במיוחד, בטלוויזיה) ולהזדהות בשמותיהן ה"מלאים כילדות של עוברים שהחלו את דרכם כעוברים מוקפאים או כניציות שהופרו במכתנה וכו'.

לא רק שאינני מבין מדוע הן צריכות לשתף את עם ישראל בכעויותיהן ובחוויותיהן האינטימיות ביותר, אלא, לדעתי, הן גם יוצרות בסיס לאינצעימויות לילדיהן בעתיד.

לך דע כיצד יתגלגלו רברים ומתי יקראו ילדים בשכונה לילד כזה, לכשיגדלו, "ילד מכתנה אחד" או "ילד מוקפא אחד"?

**שלום גולוב, רחובות**

## כל אחד

### והתנ"ך שלו

היו ימים בהם התייחסו ראשי ה"מימשל ביתר רצינות לעיתונים שהיו אמורים להיות מקורבים להם. ועל כך דיווח גם העולם הזה בגיליונו שהופיע השבוע לפני 25 שנה:

אחד המערכונים בהצגתו החדשה של הקומיקאי (היהודי) שימרון דייגאן מראה את דויד בן-גוריון כראשי-שוכה ואת משה'לה (ריין) שימעה'לה (פרס) ואבאלה (אבן) ככתוביישיבה. בן-גוריון מבקש משימעה'לה להתחיל בקריאת התנ"ך. וזה קורא: "בראשית ברא אלהים את השמיים ואת הארץ." כאן מפסיק אותו בן-גוריון ואומר: "לא את הארץ. את דבר!"

על יתרונותיה של השתיקה (העולם הזה 28.4.86).

אין צורך להרחיק לכת למשה איבן-גבירול, כאשר מדובר על יתרונות השתיקה. הלא מאז ומתמיד קיים הכלל "שתיקה יפה לחכמים, קל וחומר לטיפשים".

יש גם "לא מצאתי לגוף טוב משתיקה", וגם "שתיקה יפה כפליים מן הדיבור" וגם "שתיקה — ראשית החוכמה".

ובקיצור, כפי שאמר חכם אחד לבנו (במסכת גיטין התלמודית): "שתוק, בני, שתוק!"

**בן-ציון ברוצקי, תל-אביב**

## אין רחמים בספרות

**על עונש סיפורתי אחד.**

אינני רוצה להתחרות בדף חדש. אבל בין מכול הגייר שהשפיעה עלינו העיתונות בחג הפסח צדה את עיני סיפורה של הסופרת רות אלמוג, על ילדה המפריעה בכיתה ובתור עונש קובעת לה המורה "או למחר, העתיקי מאה פעם את פרק ק"ט בתהילים".

וזה קורינו סיפורתי שמן הראוי היה להיות מנותח בדף חדש. כי אם אינני טועה, פרק ק"ט הוא לא רק הפרק הארוך ביותר בספר תהילים (176 פסוקים!), אלא גם הפרק הארוך ביותר בתנ"ך כולו.

ולהעניש תלמידה להעתיק אותו, תוך יום, מאה פעמים, זה לא רק עונש ללא רחמים, אלא גם משימה שאינה ניתנת לביצוע.

**צילה לב, ראשון-לציון**

## אין ג'וקים בקנדה

**עוד על מטבע השקל החדש.**  
אנחנו פשוט אוהבים לאכול אותה. אין לי שום הסבר אחר לארישות הקהל הישראלי לנוכח המשך קיומו של הג'וק (שקל ישראלי חדש אחד). אחי ההתמרמרות הראשונית כציבור ואחרי ההבטחות של הנפקת שטר של שקל, נרגעו הרוחות ואין איש פוצה פה ומצפצף.



"העולם הזה" שבועון החדשות הישראלי ♦ המערכת והמינהלה: תל-אביב, רחוב גורדון 3, טל. 03-232262/3/4. תל-אביב 136 ♦ העורך הראשי: אורי אבנרי ♦ עורכת-מישנה: רוב איתן ♦ עורך תכנית: יוסי שנון ♦ רכזת מערכת: ענת מרגלסטי ♦ עורך כיתוב: גיורא נוימן ♦ צלמי מערכת: ציון צפריר, צבי טל ♦ עורך דפוס: יפתח שביט ♦ ראש המינהלה: אברהם סיטון ♦ מחלקת המודעות: רפי זכרונזי ♦ המויל: העולם הזה ♦ בע"מ ♦ הדפסה: "הרפס" החדש "בנימ. ת.א. רח' חומה ומגדל

## קניא י"ן.

במדינת-ישראל אין חוקה. וממילא אין בה הגנה מוחלטת על חופש-הדיבור וחופש-הפירסום, כפי שיש, למשל, בארצות-הברית. גרוע מזה: החוק הישראלי לא הכיר מעולם בתפקידה החיוני של העיתונות, וגם לא ב"חובת המידע" — חובת העיתונות לפרסם כל דבר.

דווקא בימים אלה, אחרי האסון בכור הגרעיני הסובייטי שהועלם עליידי כל-התיקשורת הסובייטים כל עוד ניתן היה להעלימו, צריך להיות ברור לכל אדם בעל השקפה דמוקרטית עד כמה חיוני חופש-העיתונות לטובת המדינה, החברה והאזרחים. והנה מסתבר, בפרשת ציטרין, כי העיתונאי הישראלי חשוף לרדיפות, ואינו מחוסן גם בעניינים הבסיסיים ביותר הנוגעים למילוי תפקידו.

## התחרות פרטית

כאשר כיהנתי כחבר-כנסת, העליתי עניין זה לא פעם בצורה של הצעות-חוק והסתייגויות לחוקים. לבטעה כי העיתונאי ייחנה כחוק לפחות מאותה החסינות שהחוק מעניק לרופאים, לעורכי-דין ולכוהני-דת, שאינם חייבים לגלות מידע המגייז אליהם בתוקף תפקידיהם. המחוקק הישראלי אינו סבור כי תפקיד העיתונאי חשוב לפחות כתפקיד עורכי-הדין.

**במיקרה זה** אינני מוכן לקבל אף את הטענה כאילו עומר כאן אינטרס ציבורי אחד מול אינטרס ציבורי שני.

אינני רואה שום אינטרס ציבורי בכך שעורכי-הדין לא יעשו פירסום עצמם — עיקרון מוסרי שאבד עליו הכלה. אם עורכי-דין מוסרים לעיתונות מידע, הם ממלאים שליחות ציבורית חשובה. במיקרה זה לא איכפת לי כלל מה המניע שלהם. אם הם מקווים לזכות תוך כדי כך גם בפירסומת לעצמם, תבוא עליהם הברכה. הדבר החשוב הוא שהציבור יקבל, באמצעות כלי-התיקשורת, מידע שוטף ומלא על עניינים מישפטיים.

משום-כך אינני רואה שמץ של הצדקה למיש"פטים האלה. הנערכים עליידי לישכת עורכי-הדין. זה לא נראה כתחרות פרטית בין עורכי-הדין, הפחות מוצלחים, ההופכים עסקנים מייקצועיים, רוצים להתנתק מבעלי-חיים יתרי, ששומותיהם מו"פיעים בעיתונם. וזהו הבעיה שלהם, אבל היכן כאן האינטרס הציבורי?

אינני טוען שכל כלי-התיקשורת הם טלית שכולה תכלת. גם בין העיתונאים יש קינאה, המעבירה אותם לא-פעם על דעתם. זה התגלה אף בפרשה זו: כמה עיתונים הזכירו את ההליכים שננקטו נגד יפעת נבו, אך העלימו את העובדה שקדם לה ברצון ציטרין — אך ורק מפני שציטרין נתבע על זברים שכתב בעולם הזה (ציטרין עצמו עבר בינתיים מהעולם הזה לע"י תון כלכלי). גם השללוזיה, שהקדישה לפרשה זו כתבה ארוכה, מצאה לנכון לצלם את נבו, ולא את ציטרין.

אבל אלה הם דברים של מהיכך. החשוב הוא העיקרון. שאין שני לו בחשיבותו בעולם התיקשורת. על מקורות-המידע נשמר בכל מחיר, ולא יימצא אף עיתונאי הגון אחד שלא יעדיף את ההליכה לכלא על פני בגידה במקורות-המידע, שהם עורכי-החיים של העיתונות כולה.

**בן-ציון ציטרין** היה הקורבן הראשון. הוא כתב בעולם הזה (12.9.84) כתבה על מישפט שהגישה עליוה עזיקרי נגד אריס סאן, בשם בתה, כעבור זמן-מה קיבלתי הזמנה להופיע במישפט פט מישמעת'י של לישכת עורכי-הדין. הלישכה טענה כי החומר לכתבה נמסרה לנו עליידי עורך-דין מסויים, והגישה נגדו מישפט על הפרת האי-תיקה של עורכי-הדין, האוסרת על הפרקליטים לעשות פירסום לעצמם.

מכיוון שלא היה לי מושג על הכתבה ופרטיה, העברתי את העניין לבן-ציון ציטרין, והוא הופיע במקומי כעוד. כאשר נדרש לגלות את מקורות-המידע שלו, עשה מה שכל עיתונאי הגון אמור לעשות: הוא סירב להשיב.

בוה היה העניין צריך להסתיים. אך לישכת עורכי-הדין העליקשה. היא הטילה על ציטרין קנס, ואיימה עליו כנסאמר.

כעבור זמן-מה חזרה פרשה זו על עצמה. במישפט אחר של לישכת עורכי-הדין נקראה כתבת הארץ יפעת נבו, לגלות את מקורות-המידע שלה. גם היא סירבה, וגם עליה הוטל קנס. גם היא צפיה למאסר.

כבר נכתב הרבה על פרשה זו. נשיא לישכת עורכי-הדין, מנחם ברגר, שהבטיח בשעתו לפעול לשינוי תקנון האתיקה של עורכי-הדין בעניין הפירסום, הסתייג ממעשי ה"שופטים" של לישכת, אף הודיע שאינו יכול להתערב, בגלל הפי-רתי-הסמכויות בלישכה. עיתונאים ומישפטים הביעו את דעתם. לכאן ולכאן.

נדמה לי שאין להסתפק בכך.

## עיתונאים וכוהני-דת

**זכותם של עיתונאים** שלא לגלות את מקור-רתי-המידע שלהם אינה פינוק או פריווילגיה. וזהו זכות-יסוד — לא של העיתונאים, אלא של החברה הדמוקרטית כולה.

החברה הדמוקרטית אינה יכולה לתפקד, אם אין בה זרם חופשי של מידע. אין כמעט פוליטיקאי שאינו משלם כיום לפחות מס'שפתיים לתחיה שנקבעה לפני הרבה שנים עליידי העולם הזה: שהעיתונות היא, "הרשות הרביעית" במיש"טר הדמוקרטי, לצד הרשות המחוקקת (הכנסת), הרשות המבצעת (הממשלה) והרשות השופטת (בתי-הדין-המשפט).

כלי זרם חופשי של מידע מתמוטט המישטר הדמוקרטי כולו. בלעדיו אין הכנסת יכולה לתפקד, ואין האזרח יכול לשפוט את נבחרי-היום-הבחירות. בלעדיו אין לציבור ביקורת על הממשלה, שהיא בימינו בעלת סמכויות אדירות בכל שיטת-החיים. בלעדיו אי-אפשר גם לשמור על טוהר-המידע של בתי-הדין-המשפט, כפי שקבעו השופטים המכובדים ביותר בכריטינה ובארצות-הברית.

מכחינה זו, אין חשיבות לרמת העיתונות ולטיב מעשיה. גם אם העיתונות מפרסמת לא-פעם "ובל" וכפי שהכתבא שבוע שעבר השופט-בדימוס, בנימין נתן) — חסינות של מקורות-המידע נשארת עניין מקורש. שהרי אם מקור-רתי-המידע אינם מסוגלים למסור "ובל", הם גם לא ימסרו חומר שהוא חיוני לגילוי שהיתות של השלטון, מעשי-שררה ומעשים פסולים אחרים.